

Тюміна Софія Володимирівна,
курсант 1-го курсу ННІ № 2 НАВС
Науковий керівник: **Прокопович С.В.**
викладач кафедри тактичної підготовки
навчально-наукового інституту №3
Національної академії внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ. ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Проблема забезпечення публічного порядку та безпеки громадян під час проведення масових заходів є досить актуальною у сьогоденні, адже з часом права людей на свободу слова розширюються, а зміни в житті громадян спонукають їх брати участь у вирішенні проблем, що стосуються їх загальних інтересів. На базі утвердження плюралізму думок і дій у житті виникли нові форми політичної активності громадян, що вийшли за рамки традиційних уявлень про статус особи в сфері політичного життя суспільства (мітинги, демонстрації, вуличні походи, збори). Змінилося також і відношення до працівників правоохоронних органів. Раніше у людей було зовсім інше ставлення до працівників ще тодішньої міліції, була повага до їх праці та сприяння у виконанні ними правоохоронних обов'язків, у наш час, в умовах зниження рівня моральності загалом, часто спостерігається зневажливе ставлення та невиконання законної вимоги поліцейського, тож не завжди масові заходи проходять мирним шляхом, в деяких випадках вони супроводжуються насильницькими діями щодо громадян та працівників поліції та масовими заворушеннями. На жаль, в таких ситуаціях не завжди дії працівників правоохоронних органів відповідають сучасним вимогам, адже їм доводиться приймати неординарні рішення для охорони публічного порядку.

Метою даної роботи є висвітлення сутності понять «публічний порядок», «масові заходи» та аналіз зміни законодавчої бази, яка регулює процес забезпечення публічного порядку працівниками органів внутрішніх справ під час проведення масових заходів.

Аби зрозуміти, в чому полягає сутність охорони публічного порядку під час проведення масових заходів, треба спочатку дати визначення поняттям. В 5 статті 2 розділу проекту Закону України «Про публічний порядок» визначено, що «**публічний порядок** – це урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повага до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі». Єдиного наукового визначення терміну «масові заходи» не вироблено, він використовується в законодавчих та нормативно-правових актах тільки у зв'язку з правоохоронною діяльністю, проте деякі науковці все ж дають визначення

цього поняття. **Масові заходи** – це заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видавницького характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди відзначення офіційних (державних), професійних, релігійних свят, пам'ятних дат, а також за ініціативою політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій (громад), окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо [2].

Особливості забезпечення публічного порядку в 20 столітті та на сучасному етапі.

20 століття характеризувалося тоталітарною системою влади, і тому плюралізм думок не був характерним для тодішнього суспільства. Всі демонстрації були заздалегідь заплановані, узгоджувались з владою та проходили мирним шляхом, але поступово, зі зміною суспільної формації та виходу України на новий рівень суспільних відносин, відмінність думок суспільства стала все більше виражатися. Якщо за часів Радянського Союзу будь-яка спроба суперечити політиці влади призводила до радикальних санкцій аж до позбавлення волі, то зараз в країні панує абсолютна демократія, люди не тільки виходять на мирні демонстрації, а й влаштовують озброєні мітинги та цілі революції, борючись за свої права та гідність, так, як це було, наприклад, в 2014 році. Проте в 20 ст. такого не спостерігалось. На загальну думку, остання незалежна демонстрація в СРСР перед остаточним встановленням тоталітарного режиму відбулася в 1927 році. Це була демонстрація, так званих, троцькістів, присвячена 10-річчю Жовтневої революції. Після цього протягом декількох десятиліть люди, налаштовані опозиційно, не могли й подумати про те, щоб вийти на демонстрацію для вираження своїх поглядів. Більш того, у них не було і юридично такої можливості. У Конституції СРСР 1936 року в 125 статті була закріплена «свобода зборів і мітингів», а також «свобода вуличних походів і демонстрацій». Правда, в преамбулі сказано «у відповідності з інтересами трудящих і з метою зміцнення соціалістичного ладу», тобто в інших випадках ніякої свободи зібрань (а також слова і друку) немає. Після смерті Сталіна суспільство стало потроху відвойовувати публічний простір. У деяких випадках це завершувалося криваво, як, наприклад, 5 березня 1956 року, коли в Тбілісі люди вийшли на акцію проти засудження Сталіна на XX з'їзді. Мирні акції тривали 5 днів, а 10 березня учасники протесту були розігнані армією із застосуванням зброї. Понад 20 людей загинуло, близько 50 було поранено. Отже, ми бачимо, що ніякого застосування мирних заходів для заспокоєння народу зі сторони тогочасної міліції не було. Будь-яка непоко́ра вважалася за протидію і жорстко каралася. Але суспільство розвивається, тоталітаризм змінюється на демократизм, і вже через 100 років ми бачимо зовсім іншу ситуацію, за якої демонстрації та мітинги невдоволених громадян стали нормою для нашої держави. Поліція намагається мирно вирішити суперечливі питання шляхом діалогу, а про

застосування зброї на масових заходах й зовсім не йдеться, адже це заборонено законодавством України. З кожним роком поліція вдосконалює заходи і методи забезпечення публічного порядку.

У 2018 році, за участю представників правоохоронних структур Європейського союзу, Україна прийняла на озброєння нову тактичну концепцію охорони громадського порядку. Наказом МВС № 706 від 23.08.2018 року була затверджена Концепція запровадження в діяльності НПУ скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів. Скандинавська модель стосується виключно охорони громадського порядку. Мова в першу чергу йде про мирні зібрання. Ключова суть даної концепції полягає в кваліфікації рівня загроз і застосуванні відповідних рівнів управління підрозділами[3].

Головним принципом скандинавського підходу є так зване «сприяння», тобто роль поліції полягає в тому, щоб гарантувати захист прав учасників мирного зібрання, а не в обмеженні їхніх прав. Зазвичай більшість людей на будь-якому мітингу хочуть, щоб захід пройшов мирно. Однак, якщо поліція буде діяти неправильно, якщо буде налаштована агресивно, то радикальна меншість може схилити інших людей на свою сторону. Щоб робота поліції була ефективною, потрібен постійний діалог з організаторами масового заходу, адже це допомагає визначити і заздалегідь нейтралізувати потенційні джерела загроз. Важливо вміти встановити, чи є, наприклад, кинута в натовп пляшка окремих інцидентом, чи це початок більш серйозної, більш масової провокації. Орієнтація на «сприяння» також означає, що учасники масового зібрання повинні сприймати поліцейських як тих, хто захищає і охороняє їх права, а не зазіхає на них.

Зважаючи на вищевикладене, зазначимо, що сучасна система охорони публічного порядку радикально відрізняється від тієї, що була в минулому столітті. Методи, які застосовуються працівниками органів внутрішніх справ, залежать від суспільної формації та політичного устрою країни, а також від людей, які є учасниками масових заходів, та від їх сприяння діям поліцейських.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник/ [Черней В.В, Константинов С.Ф., Братель С.Г. та ін.]; під заг. ред. Коваленка В.В. [5-те.]. – К.: ПП «Дірект-Лайн». – Київ. – 2014. – 408 с.

2. Організація діяльності міліції громадської безпеки. Навчальний посібник. За загальною редакцією Олефіра В.І. Видання друге. – К.: КНТ, 2012 р. – 184 с.

3. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : Наказ МВС України від 23.08.2018 № 706